

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
MINISTRIA E ARSIMIT
DHE SPORTIT
AGJENCIA KOMBËTARE E PROVIMEVE

Olimpiada e Historisë

Faza II

Viti shkollor 2014 – 2015

Klasa 10 Skema e vlerësimit

15 prill 2015

Pyetja 1. Në antikitet lindën disa lloje shkrimesh.

6 pikë

a) Shkruani karakteristikat e tre llojeve të shkrimeve dhe evidentoni në cilat shtete lindën ato?

Model përgjigjeje:

- Piktografik – me vizatime – Mesopotami
- Kuneiform-me kunjë mbi argjilë- Mesopotami
- Me hieroglif -me bojë mbi papirus – Egjipt

6 pikë nëse përcakton të tre llojet e shkrimeve, vendin ku lindi dhe një karakteristikë të tyre

Për çdo element që nuk shkruan humbet nga 1 pikë

b) Identifikoni tre nga avantazhet që solli lindja e shkrimit?

3 pikë

Model përgjigjeje:

- Solli kalimin nga parahistoria në histori
- Filloi krijimi i shteteve të para në antikitet
- Lindi një formë tjetër komunikimi, që shërbeu edhe në tregti
- U dokumentuan më mirë ngjarjet botërore

Nxënësi fiton:

3pikë nëse identifikon tre nga avantazhet që solli lindja e shkrimit

OSE

2pikë nëse identifikon dy nga avantazhet që solli lindja e shkrimit

1 pikë nëse identifikon një nga avantazhet që solli lindja e shkrimit

0 pikë nëse përgjigjet gabim ose nuk përgjigjet fare

Pyetja 2. Pamundësia për të shpjeguar dukuritë e ndryshme të natyrës dhe të jetës së tyre i çoi njerëzit të besonin në ekzistencën e forcave të mbinatyrshme që shkaktonin gjithçka. Ata filluan ti luteshin atyre duke çuar në lindjen e besimit.

a) Emërtoni si njihet besimi në parahistori

1 pikë

Model përgjigjeje:

Besimi njihet si paganizëm (ku shumica ishte politeizëm)

b) Shpjegoni 4 nga besimet kryesore në parahistori

8 pikë

Animizmi besimi në pavdekshmërinë e shpirtit të njerëzve, bimëve dhe kafshëve. Mendohej se shpirti ishte i pavdekshëm prandaj kur dikush vdiste në varr futeshin ushqime, veshje, armë e stoli.

Totemizmi ishte besimi në lidhjen që ekzistonte mes njeriut e kafshëve. Kafshët e ndryshme që adhuroheshin quheshin totem

Magjia ishte besimi ku njerëzit besonin se me anë të një sërë veprimesh që kryenin mund të ndikonin mbi ngjarjet dhe dukuritë.

Kultet ishte nderimi për objekte dhe dukuri që njerëzit mendonin se kishin origjinën e tyre.

Çdo shpjegim i saktë i secilit prej besimeve vlerësohet me 2 pikë

Pyetja 3 Klisteni njihet si një nga reformat e Athinës së Lashtë, që i cili i dha fund mbeturinave fisnore duke e ndarë Athinën në 30 njësi territoriale, krijoi Këshillin e të 500-ve dhe futi parimin e ostrakizmit.

- a) Identifikoni funksionin e Këshillit të të 500-ve dhe shpjegoni parimin e ostrakizmit. **2 pikë**
Model përgjigjeje:
 Këshillin i të 500-ve ushtronte funksione ekzekutive dhe ushtarake
 Parimi i ostrakizmi ishte e drejta që i jepej çdo qytetari të Athinës që të votonin për të dëbuar nga qyteti ata persona që konsideroheshin të rrezikshëm.

Nxënësi fiton:
2 pikë nëse shkruan dy përgjigjet e mësipërme
1 pikë nëse shkruan një të një nga ato
0 pikë nëse përgjigjet gabim ose nuk përgjigjet fare

- b) Pse reformat e Klistenit hodhën bazat e demokracisë së drejtpërdrejtë. Jepni një argument për të mbështetur përgjigjen tuaj. **1 pikë**

Model përgjigjeje:
 Reformat e Klistenit hodhën bazat e demokracisë së drejtpërdrejtë sepse:
 ➤ u rrit pjesëmarrja e qytetarëve në qeverisje
 ➤ me këto reforma ju dha fund luftës mes aristokracisë dhe demosit.
 ➤ Të gjithë ata që kishin titullin e qytetarisë mund të votoheshin dhe të votonin.
Nxënësi fiton 1 pikë nëse shkruan një nga argumentet e mësipërme.

Pyetja 4 Athina ishte djepi i lindjes së demokracisë në antikitet. Përfaqësuesi kryesor i demokracisë në Athinë ishte Perikliu.

- a) Krahasoni demokracinë athinase para qeverisjes së Perikliut dhe pas qeverisjes së tij. Evidentoni katër ndryshime midis tyre. **8 pikë**

Demokracia athinase para Perikliut	Demokracia athinase pas Perikliut
- Në institucione merrnin pjesë vetëm shtresat e larta të popullsisë	- Për herë të parë gjatë qeverisjes së Perikliut u vendosën pagesat nga shteti për njerëzit që punonin në institucione.
- Njerëzit e varfër nuk kishin mundësi monetare për të marrë pjesë në shfaqje të ndryshme	- U krijua një fond i veçantë për tu mundësuar njerëzve të thjeshtë pjesëmarrje nëpër teatro.
- Funksionin formalisht gjyqi i Popullit, këshilli i të 400-ëve etj	- Krijoi këshillin e 10 Strategëve si një organ mbështetës për demokracinë që ai kishte në plan të aplikonte
- E drejta e fjalës dhe e mendimit ishte më e kufizuar	- U zgjerua e drejta e fjalës dhe e mendimit nëpërmjet ligjit grafe paranamon (shkruar sipas të drejtës që të jep ligji)

Nxënësi fiton:
8 pikë nëse shkruan 4 ndryshime për secilën prej tyre.
6 pikë nëse shkruan 3 ndryshime për secilën prej tyre
4 pikë nëse shkruan 2 ndryshime për secilën prej tyre
2 pikë nëse shkruan 1 ndryshim për secilën prej tyre
Nxënësi nuk fiton pikë nëse shkruan vetëm për një të një nga periudhat.

- b) Pavarësisht arritjeve të Perikliut lidhur me demokracinë athinase, ajo prapë ishte e kufizuar. Shpjegoni shkurtimisht pse demokracia athinase ishte e kufizuar. **2 pikë**

Model përgjigjeje:

Ishte demokraci e kufizuar sepse qytetarë me të drejta politike quheshin një pjesë shumë vogël e popullsisë: qytetarët e Athinës; qytetarët e lirë dhe banorë të Athinës (nga nëna dhe babai). Të tjerët jo qytetarë ishin të huajt, skllevërit dhe gratë të cilët nuk kishin të drejta politike.

Në mbledhjet e Eklesisë (Kuvendi i qytetarëve) merrnin pjesë vetëm shtresat e pasura.

Gratë nuk kishin të drejtë të votonin.

Ekzistenca e skllavërisë shihej si një fenomen i natyrshëm.

Nxënësi fiton:

2 pikë nëse jep dy nga argumentat e mësipërm

1 pikë nëse jep një nga argumentat e mësipërm

0 pikë nëse përgjigjet gabim ose nuk përgjigjet fare.

Pyetja 5 Perandoria romake u nda në dy pjesë në vitin 395. Ndarja e saj u shoqërua me ndryshime edhe në aspektin fetar. Shkruani katër nga ndryshime në besimin fetar midis Perandorisë Romake të Lindjes dhe Perandorisë Romake të Perëndimit. **8 pikë**

Perandoria Romake e Perëndimit	Perandoria Romake e Lindjes
- Gjuha latine	- Gjuha greke
- Kreu i kishës ishte Papa	- Kreu i kishës ishte Patriarku
- Papa kurorëzonte mbretin dhe luante rol kryesor në zgjedhjen e tij	- Peshkopët dhe priftërinjtë zgjidheshin prej perandorëve
- Qendra e kishës ishte në Romë.	- Qendra e kishës ishte në Kostandinopojë
- Besimi katolik	- Besimi ortodoks
- Kalendari i ndryshëm fetar	- Kalendari i ndryshëm fetar
- Priftërinjtë nuk martoheshin	- Priftërinjtë martoheshin (nuk bëjnë karrierë)
- Ceremonitë e ndryshme fetare	- Ceremonitë e ndryshme fetare
- Hierarkia e ndryshme fetare	- Hierarkia e ndryshme fetare

Nxënësi fiton:

8 pikë nëse shkruan 4 ndryshime për secilën prej tyre.

6 pikë nëse shkruan 3 ndryshime për secilën prej tyre

4 pikë nëse shkruan 2 ndryshime për secilën prej tyre

2 pikë nëse shkruan 1 ndryshim për secilën prej tyre

Nxënësi nuk fiton pikë nëse shkruan vetëm për njërin nga perandoritë.

Pyetja 6 Shpjegoni shkurtimisht si funksiononte organizimi ushtarak në Perandorinë Osmane. **3 pikë**

Model përgjigjeje:

- Në krye të ushtrisë ishte sulltani duke marrë pjesë personalisht në betejat kryesore
- Ushtria ishte e ndarë në ushtrinë qendrore dhe ajo e provincave.
- Ushtria qendrore përbëhej nga: korpusi i jeniçerëve, repartet kalorësiake, flota detare dhe artileria
- Ushtria provinciale furnizohej nga ushtarët që sillnin spahinj të provincave
- Rekrutoheshin që të vegjël dhe edukoheshin në fushën ushtarake dhe të administrimit të tokave osmane.

3 pikë nëse shkruan tre nga përgjigjet e mësipërme

- 2 pikë nëse shkruan dy nga përgjigjet e mësipërme
- 1 pikë nëse shkruan një të një nga përgjigjet e mësipërme
- 0 pikë nëse përgjigjet gabim ose nuk përgjigjet fare

Pyetja 7 Shkruani një ese të mirë organizuar, e cila përfshin hyrjen, disa paragrafë që mbështesin tezën tuaj dhe një përfundim. **8 pikë**

Tema: Bashkëjetesa fetare, një vlerë e paçmuar e shoqërisë njerëzore.

- Identifikoni fetë monoteiste, të ndryshme në doktrina dhe të njëjta në vlerat morale dhe njerëzore
- Përshkruani idealet e vëllazërimit mes njerëzve, trualli i përbashkët i të gjitha feve kryesore.
- Analizoni shembuj të bashkëjetesës fetare ekzistente përmes shumë vështirësive historike (Shqipëria).

Kriteret e vlerësimit të esesë historike

Kriteri I: Organizimi dhe struktura e esesë **2 pikë**

Struktura e esesë respekton këto elementë:

- hyrjen; - zhvillimin; - përfundimin. Nëse përgjigjen e dhënë e strukturon sipas skemës. – **1 pikë**
- Organizimi i esesë - ka një organizim logjik, ku shfrytëzohen teknika të tilla, si: koherenca dhe unifikimi i paragrafëve (lidhja logjike mes paragrafëve, kalimi në mënyrë të natyrshme nga njëri paragraf te tjetri). - **1 pikë**

Kriteri II: Analiza **2 pikë**

Vlerësuesi do të shikojë nëse nxënësi: shkruan një ese, ku argumenton idetë e tij për temën e dhënë;

- mban qartë një pozicion të dukshëm në argumentet e dhëna; ka qartësi mendimi. - **1 pikë**
- përdor shembuj dhe mbështetet në argumente bindëse për përgjigjen e dhënë - **1 pikë**

Kriteri III: Stili dhe origjinaliteti **2 pikë**

Vlerësuesi do të shikojë nëse nxënësi: përmes gjuhës që përdor, krijon një përshtypje të qartë për atë që do të shprehë;

- shprehet me një gjuhë të saktë dhe pa huazime (nuk mund të shprehte me terma të tilla si: kontestim, konfliktualitet etj., stil origjinal. - **1 pikë**
- përdorë saktë dhe në vendin e duhur termat historik; - **1 pikë**

Kriteri IV: Aspekti kronologjik **2 pikë**

Vlerësuesi do të shikojë nëse nxënësi:

- Ndjek në mënyrë kronologjike ngjarjet që lidhen me tematikën e esesë; Strukturon esenë në mënyrë të tillë, për të qenë besnik i aspektit kronologjik. – **1 pikë**
- Përpiqet të përshtasë idetë e tij me kronologjinë e ngjarjeve, duke shmangur një kronikë të thjeshtë historike, por duke e përdorur kronologjinë në funksion të argumenteve të esesë - **1 pikë**